

TALE HOLDT 18. JULI 1949

«Resultatet er gitt: Enten går Europa til grunne i bolsjevismens kaos som følge av et Europas sentrum, Tyskland, er knust. Eller vår vestlige kultur vil friste en riktignok kummerlig, men dog tilværelse i den nye verden.»

Det er over 4 år siden Quisling sa disse ordene. Det var den 6. mai 1945, på det siste førermøte som ble holdt på Oslo Slott. Dagen etter brøt freden løs.

Idag kan vi si at også denne s i s t e av Quislings spådommer går i oppfyllelse. Den del av Vest-Europa som soknet til det vi kaller den vesteuropeiske kultur er utvilsomt midt oppe i en oppløsende bolsjevisme, og riktig nok har ikke resten av denne kulturkrets flyttet over til den nye verden med sitt sentrum, men den nye verden er kommet til den. Den er pålagt slike restriksjoner og økonomiske bånd og stillet i et slikt avhengighetsforhold til den nye verden, at dens tilværelse, qua kultur, unektelig må betegnes som ytterst tvilsom.

I realisering av denne Quislings siste spådom lever så vi, idag, hans gamle kampfeller. Vi - som siden vi ble politisk bevisste - har gledet oss, men også engstet oss, over hans profetier, undret oss over hans vidsyn og beundret hans tanker og idealisme, blitt revet med av hans tro og fredrelandskjærlighet og fulgt ham i tykt og tynt i hans vanskelige kamp i de rikeste år av vårt liv.

Det er femte gang vi samles her på Ilebu for å minnes ham på hans fødselsdag. Noen av de samme som er her i kveld har vært med alle gangene, men mange er sluppet fri fra dette helvete etter hvert og minnes ham vel idag, hver på sin kant, men utvilsomt i samme ånd som vi.

Quisling ville idag ha vært 62 år. Om det hadde gått som vi håpet, trodde eller ville, skulle han idag ha vært hyldet av et samstemmig folk som folkets redningsmann og store sønn. Istedet har det folk som han trodde på og viet hele sitt liv, lønnet ham med en geværsalve fra en eksekusjonspelotong.

Men det er ofte slik i historien at samtiden ikke rekker fram til eller evner å forstå storheten hos enkeltpersoner som går andre veier enn massen gjør, og som følger andre tanker og setter andre ideer ut i livet enn dem som det er forunt det alminnelige menneske å unnfange. Quisling nevner selv i en av sine forsvarstaler hvordan det norske folk tok livet av Hellig Olav, og det engelske folk grov Cromwells lik opp igjen for å henge det da det ikke fikk summet seg til å felle denne «folkedom» over ham i levende live. «Men», sier Quisling, «ingen av de to folk har tjent noe på det.» Men det gikk over 100 år før sannheten gikk opp for dem og de to menn fikk den plass i historien som de idag inntar. Vi er ikke i tvil om at også Quisling vil få den plass i historien som vi mener han tilkommer, men vi må ikke glemme at vi her har plikt til ikke å la utviklingen arbeide alene. Vi har en oppgave her, vi som ennå har bevart vår tro på vår Fører, vi som ennå lever i hans tanker og under inntrykket av hans innsats. Og vi kan nå engang ikke slippe de ideer og de prinsipper som ga livet innhold for oss. Fire år i fangenskap, - fire år bak piggtråden og uten muligheter for å kunne forsvare oss overfor den stemnings- og hatmettede psykose som skapte oppgjøret mot oss, og som vi ennå føler etterdønningene av, - det er en lang tid, en tid som lett kan sløve oss og sløre våre tanker og vårt syn for perspektivet i utviklingen, sansen for dimensjonene, linjene i det hele, ja, selve overblikket. Men det må ikke hende!

Like til det siste har vi sett innsendere i avisene bruke slagordet: «La oss ikke glemme! Vi må huske alt det forferdelige som okkupasjonstiden bragt oss, all uretten, alle overgrepene, all

sulten og lidelsen.» Vi kunne være fristet til å tilføye: alle heltene, alle medaljene, alt skrytet og alle minnesteinene. Men dette er en glemsel som man advarer mot i hatets og hevners navn. Og det er bare nødvendig når de begivenheter man refererer til er oppkonstruert og ikke bygger på noe reelt grunnlag, ikke er holdbare i lengden uten å måtte støtte seg til hatets og hevners tærende og pirrende følelser.

Men vår hukommelse må på et annet grunnlag om den skal ha varig og positiv verdi. Vi må ikke glemme hva vi kjempet for og hvorfor vi gjorde det, vi må ikke glemme i hvilken ånd det banner ble reist som vi flokket oss under. Bare på dette grunnlag er det vi ikke må glemme all den urett som er begått mot oss og den skjensel som vårt folk påførte seg selv ved å rydde sin største sønn bort. «Jeg frykter ikke døden for meg selv,» sa Quisling, «jeg beklager den for mine nærmeste og jeg frykter den for det norske folk.»

Quisling har aldri med ett ord antydnet at vi skulle la våre handlinger diktere av noen som helst hat- eller hevnefølelse. Han fryktet ikke for å dø. Hans engstelse gjaldt dem som skulle berøve ham livet. Ikke bare fordi det norske folket gjennom dødsdommen over ham beseiget sitt valg av en vei han hadde advart det mot, men fordi det - i og med denne handling - tok det avgjørende skritt på veien til sitt eget nederlag.

Det tilligger ikke oss å ta noen hevn i bokstavelig forstand. Hevners gudinne vil selv ramme der hennes pil alt lenge har pekt. Når sannheten om denne ulvetid går opp for folk i all sin velde, når den velter inn over dem med knusende vekt og rydder alt hovmot og løgn av veien, da har en hevn nådd denne generasjon av det norske folk ikke vi ville kunnet gi det, men som det selv - gjennom sine handlinger - har utesket.

La oss ikke miste linjene i utviklingen, la oss ikke bli forblindet av personlige lyster og stemninger. Kryptet som omgir oss må ikke ta fra oss troen og ødelegge framtiden for oss ved sine hatske og angstbiterske handlinger. Nettopp en dag som denne - vår Førers fødselsdag - kan være en dag som rykker oss opp av den trivialiteten vi så lett kan synke ned i og minne oss om de tanker og ideer, den ånd som var grunnlaget for vår innsats og holdning, og gi oss ledetråden igjen om vi har tapt den i etterkrigs-labyrinten. Vi får nøste den opp, så finner vi vel ut igjen, finner fram til den veien vi må gå om vi ikke vil gi opp eller bukke under.

Vi må søke grunnlaget i Quisling selv. Og studerer vi ham nå - med det hele på avstand - så skulle vi tydelig kunne se konturene av den vei vi har å gå, den oppgave vi, tross alt, har foran oss.

Under krigen så vi Quisling neddukket i daglige politiske og statsmessige anliggender, saker og problemer som med hans perspektiver vel måtte fortone seg som små og ubetydelige. I tiden før 1940 og i hans taler under okkupasjonen finner vi bruddstykker av hans livssyn, tanker og fragmenter som tilsammen danner bildet av en stor tenker, en filosof av de aller største, og et stort og uendelig verdifullt menneske. Men i tiden umiddelbart før sin død er som om han kaster alle hemninger av, åpner seg helt, og trer fram for oss med sin livsgjerning og sitt livsmål konsentrert og krystallklart.

Forsoning av religion og vitenskap. Politikk er å fremme folkets vilje til fortsatt liv. Å kjenne sin tid og ville det gode. Gudsriket på jorden.

Han sier selv at det er tanken om et Gudsrike på jorden som har drevet ham, sammen med fedrelandskjærlighet og pliktfølelse. Det var hans program, og det bør vel fortsatt også være vårt. Vel kan man resignere og si: «Nei, dette er jeg ferdig med, dette har jeg ofret nok for, dette har man ikke villet forstå, det har innbragt meg fengsel og berøvet meg kostbare år av mitt liv

liv. Det norske folk er ikke så meget verd at jeg nå - etter den behandling jeg har fått - ennå skulle umake meg med på sysle med slike tanker.» Og et slikt resonnement er forståelig nok. La gå at d e n n e generasjon av det norske folk ikke er så meget verd, men er ikke disse tankene og ideene for verdifulle til å forlates? Og hvordan ville vi føle det inni oss selv om vi kastet dem helt av, berøvet oss selv det grunnlaget som har gjort at vi har kunnet møte våre anklagere med åpent ansikt og si «Ikke skyldig!» - dette grunnlaget som har skaffet oss vår gode samvittighet og gjort oss sterke nok til å tåle den behandlingen vi har vært utsatt for? Jeg vet ialfall at for meg ville det være det samme som å rykke hele innholdet ut av min tilværelse og føre den ned på et lavt og fargeløst plan.

Fedrelandskjærighet og pliktfølelse. «Vel», kan du si, «jeg har gjort min plikt overfor landet mitt og folket har lønnet meg dårlig. Folket ville ikke vite av min pliktfølelse, og derfor anser jeg den opphørt.» Javel. Men da snakker vi fortsatt om d e n n e generasjon av folket. Og begrepet «det norske folk» er da noe langt mer! Det er de generasjoner som levet før oss, våre forfedre, det er oss selv, og det er de slekter som kommer etter oss, våre barn og deres barn igjen. Og overfor dem har vi fortsatt plikter, ja - vi bør vel ha en ennå større følelse av plikt her enn vi hadde før. Vi har plikt til å ta hånd om utviklingen, påskynde den slik at sannheten om NS snarest mulig blir anerkjent og rettferdigheten skjer fyldest. Og det er min faste overbevisning at så vil skje mens vi ennå lever. Lorentz Vogt hevder at de meninger om rettsoppgjøret som idag anses kjetterske om bare ett - høyden 2 år - vil stå som de seirende. Det vil kanskje ikke gå så fort, men Lorentz Vogt er en klok og besindig mann, selv om han ikke på noen måte liker NS, og at vi vil nå målet for denne etappen i rettsoppgjøret mens det ennå ikke er helt avviklet, er ikke umulig.

«Fedrelandskjærighet» kan du spørre, «Kan du fortenke meg i at jeg har mistet den?» J a, man kan fortenke deg i det! Det var dog den som drev deg, det var da landet ditt du ville gavne gjennom din innsats. Den kan da ikke være s å løst fundert denne fedrelandskjærigheten din at en enkelt generasjon av folket skal kunne drepe den? Det er her det gjelder å ha perspektiv, se tingene på lang sikt og i sammenheng. Skal vi godta at denne generasjon støter oss ut - og dermed våre barn og kanskje deres barn også - og sier: «Dere er ikke nordmenn lenger. Vi alene er nordmenn, og vi alene har eiendomsretten til dette landet.» Nei og atter nei! V i er av den oppfatning - ellers lar våre handlinger seg ikke forklare - at vi, langt sterkere enn resten av det norske folk idag har eiendomsretten til dette landet. Det siste jeg sa i min egen rettsak var dette: «Jeg skal vel nå stemples som unorsk og fradømmes en nordmanns rettigheter. Men e n ting kan man ikke fradømme meg: retten til å føle meg som nordmann og til fortsatt å være glad i dette landet».

Vi har lov til å være skuffet, lov til å føle oss forurettet, lov til å miste troen på våre samtidige landsmenn. Men vi begår en større urett mot oss s e l v enn den våre samtidige har latt overgå o s s om vi nå svikter på disse to punktene: pliktfølelsen og fedrelandskjærigheten. For da bryter vi med det som bar oss gjennom kampens år og som holdt ryggen vår rak etterpå.

Man snakker om vår gjenopptagelse i samfunnet, og det er d a g e n s norske samfunn det er tale om. Det kan så være at vi ikke bryr oss stort om å gjenopptas i det. Og det er vel til syvende og sist en ting som ikke de andre bestemmer, men vi selv. Men en ting skulle vi som NS-menn være interessert i: å hevde vår eiendomsrett til dette landet, å sikre vår plass i det store norske samfunnet, det som historien forteller og skal fortelle om.

Nå er det nok så at ialfall e n ting er blitt klar for folk, noe som Quisling tidlig så: «De små nasjoners rolle som selvstendige stater i gammel forstand er forbi. Framtiden tilhører de store

statsdannelser.» Og med det rette innhold ligger vel her kjernen til Gudsriket på jorden. Men fedrelandskjærligheten opphører ikke med det, tvert om. Vi har åndsfeller over hele verden, som, bevisst eller ubevisst, hylder de tanker og de ideer som alene kan danne grunnlaget for et slikt rike, og vårt eget land vil være en del av det. Vår plass er her, her har Forsynet anbragt oss, og her er det dets mening at vi skal virke. Men da må vi ikke tape linjene av syne, ikke la oss oversvømme av dagens små problemer, men beholde det vidsyn som vår Fører ga oss, ikke tape troen, og bevare samholdet.

Og her streifer vi Quislings siste hilsen til oss som konsentrert kan uttrykkes slik: Bli i landet, bevar troen, hold sammen!

Under denne synsvinkel har den 18. juli en positiv, byggende verdi for oss, og blir ikke en blott og bar minnedag. Den skal hjelpe oss til atter å samle oss om de tanker som samlet oss før, til atter å føle den ånd som han var besjelet av som vi gikk inn i kampen under. Og på et slikt grunnlag kan dagen tegne vår vei inn i framtiden tydelig for oss, og bidra til at vi ikke taper den rettesnoren som skal føre oss ut og fram.

«Jeg har ikke gjort noe som fortjener hverken død eller fengsel, og historiens kjennsgjæringer kommer til å vitne like enstemmig for meg som dommerne i lagmannsretten dømte meg.» La oss gjøre disse Quislings ord til våre egne. De passer for våre handlinger og for den generasjon av det norske folk som omgir oss idag. Og la så denne dagen mane oss og minne oss om at vi skal forstå hva Quislings siste, alvorlige spådom innebærer: at vi fortsatt har plikter til å hindre at den gamle verdens kultur går til grunne i bolsjevismens kaos og sette alt inn på å gjøre dens tilværelse under den nye verden så lite kummerlig som mulig. Da - og først da - er det en ubrutt linje i vår innsats, da - og bare da - kan vi forsvare vårt liv overfor vår egen samvittighet og for ettertiden. Da forstår vi vår tid og vil det gode. Da fremmer vi folkets vilje til fortsatt liv. Da - og alene da - gir vi fortsatt vårt bidrag til at Quislings tanke om et Gudsrike på jorden kan realiseres.

W.T.K.

Willy Kleveland